

Aan : Provinciale Staten van de provincies:

Drenthe
Flevoland
Friesland
Gelderland
Groningen
Limburg
Noord-Brabant
Noord-Holland
Overijssel
Utrecht
Zeeland
Zuid-Holland

6 november 2021

Betreft: TOELICHTING op handhavingsverzoek stoffen in bestrijdingsmiddelen

Geachte Statenleden,

Hierbij stuurt Meten=Weten een toelichting aan uw Provinciale Staten op een aan uw GS gestuurd handhavingsverzoek (zie bijlage).

De vereniging Meten=Weten is een burgerinitiatief in de gemeente Westerveld (Drenthe) ontstaan uit ongerustheid over het effect van het gebruik van bestrijdingsmiddelen voor omwonenden en de natuur. Westerveld kent een kleinschalig landschap met verspreide bewoning en drie Natura 2000-gebieden. In Westerveld neemt de bollenteelt, waarbij sprake is van intensief bestrijdingsmiddelen-gebruik, sterk toe.

Meten=Weten heeft metingen gedaan naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in gebieden waar deze middelen nimmer zijn toegepast. Hierbij is vastgesteld dat bestrijdingsmiddelen zich tot kilometers buiten het perceel waar ze zijn toegepast verspreiden. Door onderzoek is vastgesteld dat de insectenstand in vele natuurgebieden sterk afneemt en dat dit met een grote mate van waarschijnlijkheid mede wordt veroorzaakt door het intensieve gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Op 18 juni 2021 heeft de rechtbank Noord Nederland een uitspraak gedaan (ECLI:NL:RBNNE:2021:2483) waaruit volgt dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen valt onder de werking van de Wet natuurbescherming en dat beoordeeld moet worden of dit gebruik significante gevolgen kan hebben op Natura 2000-gebied.

De provincie Drenthe is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspraak maar de gronden die de provincie heeft ingebracht geven geen reden te veronderstellen dat de uitspraak wordt vernietigd.

METEN = WETEN

Deze uitspraak is een gevolg van het toelatingsbeleid van bestrijdingsmiddelen in Nederland. Sterk samengevat wordt daarbij als uitgangspunt genomen dat de middelen op de akkers blijven, mede dankzij de driftarme doppen waarmee ze worden toegepast.

Met de nieuwe kennis over de verspreiding van bestrijdingsmiddelen blijken deze uitgangspunten onjuist en dient daarom rekening te worden gehouden met de effecten op de natuur.

De werking van de gerechtelijke uitspraak is vergaand. Het zou betekenen dat voor elke toepassing van elk middel een vergunningstraject Wet natuurbescherming zou moeten worden gestart. Om deze vergaande gevolgen van de uitspraak te mitigeren is aan de Colleges van alle provincies in Nederland een handhavingsverzoek gedaan om het gebruik van middelen waarvan is vastgesteld dat ze zich kilometers ver verspreiden niet langer toe te staan.

Het doel hiervan is om in ieder geval een enigszins werkbare situatie te krijgen. Voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de nabijheid van Natura 2000-gebieden is een procedure zoals voorgeschreven in de Wet natuurbescherming verplicht.

Niet alles kan overal.

Wanneer aan het handhavingsverzoek gevolg wordt gegeven door het per middel instellen van een voor de Natura 2000-gebieden veilige zone en wordt aangetoond dat overige middelen zich niet vergaand verspreiden, kan de vergunningplicht Wet natuurbescherming voor dat middel buiten die zone vervallen.

Het is noodzakelijk dat alle in Nederland toegelaten bestrijdingsmiddelen een herbeoordeling krijgen waarbij de mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden, zoals dat heet in de habitatrictlijn en Wet natuurbescherming 'passend worden beoordeeld'. Pas wanneer is aangetoond dat zich bij gebruik van het middel geen significante effecten kunnen voordoen, mogen de middelen (eventueel slechts buiten een ingestelde veilige zone) worden toegepast.

Het is meer dan waarschijnlijk dat middelen niet aan de gestelde eisen zullen voldoen of dat extra beperkingen aan het gebruik zullen moeten worden gesteld.

Namens de vereniging Meten=Weten,

Henk Baptist,

Hij is tevens onze woordvoerder in deze en kan aanvullende informatie verstrekken.

U kunt contact met hem opnemen via het mailadres henk@natuurbeschermingswet.nl

BIJLAGE: Afschrift van het aan uw GS gestuurde handhavingsverzoek

METEN = WETEN

aan: Gedeputeerde Staten van de provincies:
Drenthe
Flevoland
Friesland
Gelderland
Groningen
Limburg
Noord-Brabant
Noord-Holland
Overijssel
Utrecht
Zeeland
Zuid-Holland

kopie aan: Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Tweede Kamer commissie landbouw

betreft: HANDHAVINGSVERZOEK stoffen in bestrijdingsmiddelen (m17381)

datum: 8 okt 2021

van: vereniging Meten=Weten
KvK-nummer 74720295

gemachtigde: Geert Starre & Henk Baptist
Gerard ter Borchstraat 51, 7944 GM Meppel
info@metenweten.nl

Geachte Colleges,

Op grond van artikel 6, tweede lid van de Habitatrichtlijn verzoeken wij het gebruik van bestrijdingsmiddelen waarin de onderstaande stoffen voorkomen in uw provincie niet langer toe te staan.

De stoffen waarop dit handhavingsverzoek betrekking heeft zijn:

1. 6-benzyladenine,
2. Aclonifen,
3. Boscalid,
4. Chloorprofam,
5. Chloridazon
6. Difenoconazool
7. Fluopyram,
8. Folpet,
9. Pendimethalin,
10. Prosulfocarb,
11. Prothioconazool
12. Pyrimethanil,
13. Tebuconazool,
14. Terbuthylazin

Inleiding

Bij onderzoek door de vereniging Meten=Weten, in samenwerking met Natuurmonumenten, zijn stoffen aangetroffen in Natura 2000-gebieden. Het betreft stoffen waarbij het gebruik in Nederland is toegelaten als bestrijdingsmiddel. Deze stoffen zijn tot de maximale mogelijke afstand waarop kon worden gemeten (4 km) van landbouwpercelen aangetroffen (Mantingh & Buijs 2020). Een voorlopige analyse wijst uit dat het stoffen zijn die zich verspreiden via verdamping ofwel via hechting aan deeltjes.

In diverse Natura 2000-gebieden is de staat van instandhouding van diverse habitats en insectenetende vogels ongunstig (bron beheerplannen). In Nederland is geconstateerd dat de stand van diverse insecten sterk afneemt (Halmann et al. 2017, Klein et al. 2018). Het verband tussen bestrijdingsmiddelen en de afname van insecten is aangetoond (Sánchez-Bayo & Wyckhuys 2019, Siviter et al. 2020). Aangetoond is dat de afname een gevolg kan zijn van verminderde voortplanting bij lage doses (Gols et al. 2020).

De conclusie is dat de grote afname van insecten in Nederland met een grote mate van zekerheid mede wordt veroorzaakt door het gebruik van bestrijdingsmiddelen in Nederland en de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de Natura 2000-gebieden. Significante effecten zijn niet met de nodige zekerheid uitgesloten.

Het voorzorgsbeginsel in het Europees recht dwingt er dan toe om in te grijpen.

Dit leidt tot de navolgende overwegingen

Uit een uitspraak van de uitspraak van de Rechtbank Noord Nederland van 18 juni 2021 ([ECLI:NL:RBNNE:2021:2483](#)), is de aanvang van een andere vorm van landgebruik een project in de zin van de Wet natuurbescherming. Als dit project significante gevolgen kan hebben op een Natura 2000-gebied moet een passende beoordeling worden gemaakt.

Omdat bestrijdings-middelen en/of -stoffen zich buiten het perceel van toepassing verspreiden door emissie, kan dit bij depositie op Natura 2000-gebieden ook significante gevolgen hebben.

Het voorgaande impliceert dat voor elke teelt waarbij gebruik wordt gemaakt van bestrijdingsmiddelen een individuele passende beoordeling moet worden gemaakt en inspraakmogelijkheden moeten worden geboden (artikel 6 lid 3 Habitatrichtlijn).

Het is niet praktisch deze verplichtingen op te leggen dan wel middels handhavingverzoeken af te dwingen bij elke verandering van teelt, waarbij (binnen andere wetgeving rechtmatig) gebruik wordt gemaakt van bestrijdingsmiddelen.

De verplichting een passende beoordeling per teelt, perceel of bedrijf te maken, gaat de capaciteit van de provincies te boven.

In een gesprek met de Ctgb op 21 mei 2019 en 12 oktober 2020, gaf de Ctgb aan niet in staat te zijn om een generieke passende beoordeling te maken.

Verzoek om het gebruik te stoppen

Omdat er geen praktische mogelijkheden zijn om de procedure van artikel 6 derde lid van de Habitatrichtlijn toe te passen, is er bij toepassing van bestrijdingsmiddelen sprake van een overtreding van de Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming.

Omdat er geen andere praktische mogelijkheden zijn om deze overtredingen te beëindigen, verzoeken wij u om op grond artikel 6, lid 2 van de Habitatrichtlijn het gebruik van bestrijdingsmiddelen, waarvan bekend is dat ze voor depositie zorgen buiten het perceel van toepassing, niet langer toe te staan.

Door het gebruik van bestrijdingsmiddelen met genoemde stoffen niet toe te staan, ontstaat de mogelijkheid om het gebruik van andere bestrijdingsmiddelen passend beoordeeld te krijgen.

De plicht om gebruik te verbieden

Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn verplicht het bevoegd gezag tot het treffen van passende (preventieve) maatregelen die nodig zijn om verslechtingen en verstoringen die significante effecten kunnen hebben op de soorten en habitattypen waarvoor een Natura 2000-gebied is aangewezen, te voorkomen. Uit de hiervoor vermelde gegevens blijkt dat dit nodig is.

Belangenafweging

De Habitatrichtlijn laat bij de instandhoudingsdoelstellingen geen ruimte voor een belangenafweging, zoals bijvoorbeeld economisch belang.

Geen verzoek tot intrekking toelating

Dit verzoek is gebaseerd op de Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming. Het is nadrukkelijk geen verzoek om de toelating van de middelen op grond van de Wet

gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) in te trekken.

Besluit

Wij achten een termijn om een besluit aan ons bekend te maken, van 8 weken voldoende, om onderstaande afwegingen:

- Om te voorkomen dat in het volgend seizoen de stoffen gebruikt zullen worden, is er een spoedeisend belang. Na de besluitvorming zullen gebruikers maatregelen moeten kunnen nemen. Het is dus van belang voor gebruikers van de stoffen om zo vroeg mogelijk op de hoogte te zijn van de gevolgen van uw besluiten.
- Ons verzoek is verstrekkend, maar nader onderzoek is niet noodzakelijk. Een passende beoordeling behoeft en kan niet binnen de wettelijke termijn plaatsvinden. Wij vragen u slechts om algemeen bekend te maken dat de genoemde middelen, desnoods tijdelijk, niet meer mogen worden toegepast. Dat is binnen de gegeven termijn zeker mogelijk.

Namens Meten=Weten,

Henk Baptist

Geert Starre

bijlagen:

1. bronvermelding
2. machtiging
3. statuten vereniging Meten=Weten
4. inschrijving Handelsregister
5. lijst feitelijke werkzaamheden

Bijlage 1 bronvermelding

Buijs J. & Mantingh M. 2020. *Inventarisatie van de aanwezigheid en risico's van bestrijdingsmiddelen in begraasde natuurgebieden in Gelderland. Toxicologische risico's voor mestkevers*. https://www.wecf.org/nl/wp-content/uploads/2020/11/20201118_Report_Gelderland_Online.pdf

Buijs J. & Mantingh M. 2021. *Evaluatie van 3 jaar metingen naar de contaminatie van Drenthe met bestrijdingsmiddelen door de vereniging Meten=Weten*. In prep.

Gols R, Wallis de Vries M.F. & van Loon J. J. A. 2020. *Reprotoxic effects of the systemic insecticide fipronil on the butterfly Pieris brassicae*. Proc. R. Soc. B 287: 20192665. <http://dx.doi.org/10.1098/rspb.2019.2665>

Hallmann C. A., Sorg M., Jongejans E., Siepel H., Hofland N. & Schwan H. 2017. *More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas*. PLOS ONE 12(10): e0185809. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>

Kleijn D., Bink R. J., ter Braak C. J. F., van Grunsven R., Ozinga W. A., Roessink I., Scheper J. A., Schmidt A. M., Wallis de Vries M. F., Wegman R., van der Zee F. F., & Zeegers T. 2018. *Achteruitgang insectenpopulaties in Nederland: trends, oorzaken en kennislacunes*. (Wageningen Environmental Research rapport; No. 2871). Wageningen Environmental Research. <https://doi.org/10.18174/444039>

Mantingh M. & Buijs J. 2020. *Onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in vier Natura 2000 gebieden in Drenthe en de mogelijke invloed van de afstand van natuurgebieden tot landbouwgebieden op de belasting met bestrijdingsmiddelen*. Onderzoeksrapport Mantingh Environment and Pesticides Assen en Buijs Agro-Services, Bennekom. https://13b63821-3ad1-49da-bbdf-50f4b994dd06.usrfiles.com/ugd/13b638_8af9678e16f545e88f8ea913845c3a45.pdf

Sánchez-Bayo F. & Wyckhuys K.A.G. 2019. *Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers*. Biological Conservation, vol.232, 8-27. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320718313636>

Siviter H., Bailes E.J., Martin C.D., Oliver T.R. & Korocheva J. 2020. *Agrochemicals interact synergistically to increase bee mortality*. Nature. <https://www.nature.com/articles/s41586-021-03787-7>